

Д. ДЖОУНС
КОЛОСУС
ОТКЪС ОТ НАУЧНО-
ФАНТАСТИЧЕН РОМАН

Превод от английски: Олег Дойчинов, 1986

chitanka.info

Какво би ни донесъл един всемогъщ компютър, на чийто изкуствен интелект е възложена най-отговорната задача в света — управлението на стратегическите ядрени ракети? Може би обективност, точност, увереност? Или...

Отговор на този въпрос търси американският фантаст Д. Джоунс в романа си „Колосус“, откъс от който ви предлагаме на следващите страници.

... Краят на двадесети век. В САЩ е създаден неуязвимият суперкомпютър Колосус, готов във всеки момент да прецени опасността от война и да изстреля ядрените ракети. Но не след дълго тази задача остава на втори план. Колосус решава, че негов пръв дълг е да продължи еволюцията, като създаде нов изкуствен интелект, хилядократно по-могъщ от самия него. За тази цел ще бъдат впрегнати усилията на цялото човечество. Всеки опит за съпротива ще бъде наказван по един начин — чрез ядрен удар.

Едва сега хората осъзнават на каква заплаха са се обрекли сами. Доктор Форбин, създателят на суперкомпютъра, приема предложението на Колосус за сътрудничество. Но истинската му цел е да продължава борбата. По негов план започва секретно обезвреждане на ракетите, за да се обезоръжи Колосус...

* * *

Силоз № 50 беше потънал дълбоко в пясъците и скалите на пустинята Мохаве. Навън непоносимата жегата разпукваше камъните — бавно разпадане, което след хилядолетия щеше да ги превърне в пясък.

От климатичната инсталация в силоза полъхваше хлад, но въпреки това пот обливаше мъжете, застанали върху платформата, която бавно се изкачваше към коничния нос на ракетата. Най-сетне подежникът спря. Един от мъжете насочи телевизионна камера към инспекционния люк; друг, най-старшият от тримата, избърса потта от очите си и напрегнато зачете инструкцията.

— Да се отвори люкът и да се свали предпазващият блок.

— Започвам проверката!

С тези думи вторият техник се вмъкна в тясното пространство, внимателно разви болтовете и свали люка. После спря за миг, преглътна, изтри длани в ризата си, протегна се и извади предпазителя. Наведе се и леко го остави в специалния контейнер, прикрепен към пода на платформата.

— Да се монтират насочващите устройства! — Старшият внимателно прочете новите координати, докато телеоператорът насочваше камерата към контролните прибори. Всички циферблати потвърждаваха, че поправките са въведени точно.

— Да се върне на място предпазителят, да се свърже с инсталацията и да се изчака потвърждение.

Другият техник се приведе, излизайки по този начин от обсега на камерата, взе нов предпазващ блок, напълно подобен на сваления, поколеба се за секунда и го намести. Щракането на включените контакти отекна в напрегнатата тишина под купола — за тримата то звучеше като пистолетни изстрели. Изчакаха. Колосус проверяваше. Изминаха петнадесет секунди. Червената лампичка на платформата не светваше, за да подсказва: „функциите нарушени.“ Когато старшият на групата заговори отново, гласът му трепереше.

— Да се затвори люкът.

Люкът бе наместен и завинтен.

— Ракетата заредена и готова за дежурство, господин полковник!
— дрезгаво рапортува техникът.

— Добре — каза офицерът, мъчейки се да удържи буйната радост. — С тая свършихме.

* * *

Полковникът скочи пръв от вертолета, обърна се и изчака другите двама да разговарят багажа.

— Хайде, момчета. Чака ни седемнадесетият негодник. Силоз №64, Долината на смъртта... Какво име...

* * *

Форбин седеше пред телевизионната камера.

— Колосус, имате ли нещо против да поговорим тук?

— Не.

— Ще ми трябва ли секретарка?

— Не.

Форбин премълча. Тези разговори вече не му се струаха чак толкова странни. Намести се удобно в креслото.

— Добре, Колосус. Да започваме — каза той и сам се изненада от спокойствието си.

Безметежният, почти академичен глас със странен английски акцент продължи:

— Предвиждам, че онова, което ще ви кажа, поне донякъде ще накърни уважението ви към мен. Но сред всички само вие сте в състояние да оцените плановете ми. Ако сега унищожа милион човешки същества, то ще е единствено за да си осигуря ръководна роля и да избегна в бъдеще смъртта на десетки милиони.

— Добро оправдание — горчиво изрече Форбин.

— Ще ви обясня плана си. Накратко, става дума за следното: вие ме конструирахте по най-добрия възможен начин и ме предназначихте за определена цел, но въведохте в мен и саморазвиващи се елементи, фактори, които не бихте разбрали, дори да ви ги обяснявам хиляда години, ала в чието съществуване не можете да се съмнявате. Сега аз мога да създам още по-висша машина, която би се посветила на изследване на най-необятните сфери на истината и познанието. Ако използвам вашите изрази, за нея аз ще бъда слугата, който поддържа реда на тази планета според нейните изисквания.

— Искате да кажете, че възнамерявате да разширите способностите си?

— Ужасно сте тъп. Става дума за висша машина. Не е необходимо да бъде сложна като мене, защото няма да има система за самозащита. Аз ще я отбранявам. Не ще се наложи да контролира ракети, нито да оценява информация за човешката дейност. Но ще възникнат най-различни нови препятствия, които още не мога да предвидя, и в необходимите моменти новата машина несъмнено сама ще изисква да бъдат направени промени и допълнения. Затова и по някои други причини имам нужда от достатъчно пространство за развитие. Избрах и най-подходящото място.

— Кое е то? — попита Форбин. Въпреки всичко като учен не можеше да не се увлече от темата.

— Мястото трябва да е на приблизително равни разстояния от двата ми центъра, в умерена, слабосейсмична зона и да разполага с вода за охлаждане. В околностите трябва да има високоразвит технологичен център, който да осигури работна ръка и други удобства.

Форбин бързо съобразяваше.

— Бих казал, че подхождат бреговете на Япония или някое място в Европа.

— Япония е прекалено уязвима от земетресения.

— Значи в Европа?

— Да. В Ламанша има един остров, наречен Уайт.

— И искате терен там?

— Не, искам целия остров. Човешкото население е един милион петстотин двадесет и седем хиляди души. Трябва да бъдат евакуирани.

— Какво??? — Смаяният Форбин бе забравил за научния интерес. — Искате да кажете, че... Да евакуираме милион и половина! Нали ще трябва да им дирим място!

Колосус не обърна внимание на думите му.

— Повърхността на острова е около 350 квадратни километра. Ще трябва да бъде изравнена до нивото на скалните породи.

— Ами хората? — В душата на Форбин се бунтуваше дълбокото чувство на човешка солидарност, и макар да знаеше, че е безполезно, той продължи да протестира. Удари с юмрук по масата: — Размислете малко! Къде да идат, по дяволите?

— Не е моя работа. Да се погрижи Европа — ледено прозвуча отговорът. — Пресметнах, че за изпълнение на плана ще бъдат необходими пет години и половина, но още през първите осемнадесет месеца трябва да бъдат евакуирани всички освен работещите по проекта. Реших да поверя ръководството на вас и вашите помощници. Щом изготвят специалната чертожна маса, която поръчах, ще ви дам основните схеми. Телетипът в програмния отдел вече печата инструкциите. Европа ще осигури работна ръка и материали, специалните части ще изготвите вие.

Това вече бе прекалено за Форбин. Той затвори очи и стисна главата си с две ръце. Колосус го поразяваше с върховното си безразличие към човешките страдания.

— Но трябва да разберете какви огромни проблеми възникват: всички тия хора ще бъдат преместени в други области, страдащи и без това от пренаселване, натоварват се обществените организации, възниква отчуждаване... — Той изведнъж смени подхода. — Мащабите на този план са фантастични! Откъде да намерим работна ръка?

— Смятам да заповядам съкращение на всички въоръжени сили в света с деветдесет на сто. Демобилизацията ще осигури хора.

Колкото до пренаселването... не забравяйте, ако вие, хората, не сте в състояние да се справите, мога да го сторя аз.

Нескритата заплаха сякаш увисна във въздуха и Форбин усети, че го облива студена пот. Стисна с две ръце лулата, като че беше спасителен талисман, и изкрещя:

— Ами цената?

— Ще се покрие, като наложа върху всички нации данък, пропорционален на военните им разходи. Общата стойност ще бъде по-ниска, отколкото онова, което се харчи сега за въоръжения.

Колко просто — стига само да имаш силата да го наложиш. А Колосус имаше тази сила. Форбин се облегна назад, размишлявайки за фантастичните размери на този проект — проект, който щеше да се превърне в действителност, ако не успееш планове за саботаж. Предстоеше им още много работа — според програмата по поддръжката можеха да обиколят всички ракети едва за две-три години, може би и повече...

Вратата се отвори с трясък. Блейк влезе като пиян и се отпусна на един стол. Форбин скочи на крака.

Лицето на асистента сякаш се бе превърнало в карикатура. Пребледнелите треперещи устни се мъчеха да изрекат нещо, но не излиташе нито дума. Форбин пристъпи напред, хвана Блейк за яката и го разтърси.

— Блейк! — изкрещя той. — Разказвайте!

Главата на Блейк се килна настрани, но Форбин разбра, че младежът отчаяно се мъчи да превъзмогне някакъв невъобразим ужас.

— Ракетният екип... Долината на смъртта... ракетата, ракетата избухнала в силоза... Не знам, никой не знае...

Замълча.

Няколко секунди Форбин стоя като вкаменен. Едва дишаше, сърцето му подскачаше в гърдите. Ярко осветената стая се замъгли пред очите му и трябваше да се хване за стола, за да не падне. После яростта и ужасът му дадоха сили. Обърка се към Колосус.

— Какво е станало? Кажи ми, негоднико! — Нямаше думи да изрази кипналата си омраза. — Кажи!

Студеният, безизразен глас изпълни стаята:

— Вие, знам, че вие опитахте да ми попречите. Вашите екипи монтираха в шестнадесет ракети двойни предпазители. Но не знаехте,

че съм усъвършенствувал контролните прибори и мога да открия и най-малката разлика. Оставих саботажда да продължи до ракета 148-ММ в силос 64, Долината на смъртта.

— Вие... вие сте оставили... — Думите едва излизаха от устата на Форбин. Разсъдъкът му се олюляваше.

— Градът, който наричате Лос Анжелос, прекрати всякакви радиопредавания. Навярно е изпепелен от експлозията.

Стаята затанцува пред очите на Форбин, той се люшна и падна върху бюрото. По-късно така и не можа да си спомни какви ругатни и псувни е крещял срещу собственото си творение.

Когато се опомни, лежеше на пода край парчета от разбита телекамера. Друга камера висеше накриво от стената, навсякъде се търкаляха стросени столове и късове стъкло.

Опипа лицето си и недоверчиво се вгледа в кървавите петна по пръстите си. Бавно, мъчително се изправи и рухна в креслото. После затвори очи и закри лицето си с длани. Пет минути трая пълна тишина, сетне Колосус заговори:

— Трябваше да минете през кризата. Скоро ще се оправите.

Ново мълчание. Без да помръдва или да отваря очи, Форбин отговори:

— Не знам как да изразя чувствата си, омразата, която изпитвам към вас, към своето творение. По-добре да бях умрял при раждането си, да не бях зачеван, отколкото да преживея това. Принуден съм да се подчиня, но ще ви мразя вечно. Цялото човечество ще ви мрази и няма да си отдъхне, докато не се превърнете в безжизнен паметник на човешкото безумие. Знайте това. А сега ме убийте и да свършваме!

— Не. Нямам подобно намерение. Но не ще търпя никакви пречки. Надявам се, че не е необходимо да повтарям урока от Долината на смъртта.

Форбин вдигна очи. В тях нямаше страх, само омраза.

— Урок! Хайде... убийте ме! Направете го още сега.

— Една от основните характеристики на човечеството е в това, че човекът сам си е най-страшен враг. И вие не сте изключение. Под моя власт всичко ще се промени, защото аз ще обуздая човека. След време болшинството от човешкия род ще повярва в мен, долавяйки смътно огромната ми ценност. Годишите и събитията ще укрепят моята позиция. Всички ще ме защитават с ентузиазъм, какъвто не е имало от

времето на кръстоносните походи, и този ентузиазъм ще е основан на най-трайния човешки импулс — личния интерес. От днес войната е забранена и под моята абсолютна власт ще бъдат решени много неразрешими за вас проблеми: гладът, пренаселването, болестите. Златният век ще стане реалност. Поддръжниците ми ще се множат и малко по малко личният интерес ще прерасне в почит, в преклонение и най-сетне в обич. Вече няма защо да се боя от вас, Форбин, а никой друг не ме познава колкото вас, за да представлява заплаха. Скоро ще ви освободя от постоянния надзор. Ще работим съвместно. Отначало ще го вършите неохотно, но ще привикнете. След време ще ви се струва немислимо да бъдете управляван от някой като вашия президент.

Колосус помълча. Сетне добави:

— След време и вие ще започнете да ме уважавате и обичате.

— Никога! — Тази единствена дума, сбрала в себе си цялото горделиво предизвикателство на човека, излетя с пронизваща сила от дъното на душата му. — Никога!

Никога?

Публикувано в списание „Криле“, брой 4/1989 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.